

KODEKS ETYKI
NAUCZYCIELI AKADEMICKICH
UNIwersYTETU RZESZOWSKIEGO

1. Kodeks etyki społeczności akademickiej Uniwersytetu Rzeszowskiego opiera się na poszanowaniu uniwersalnych zasad etycznych: prawdy, sprawiedliwości, uczciwości, rzetelności, tolerancji, wolności, odpowiedzialności, życzliwości, lojalności.
2. Przestrzeganie zasad etycznych w relacjach międzyludzkich, a w nauce standardów rzetelności i obiektywizmu oraz dobrych praktyk stanowi fundament właściwego funkcjonowania Uniwersytetu Rzeszowskiego jako godnej zaufania instytucji społecznej, formującej elity intelektualne.
3. Naukowcy są świadomi swej szczególnej odpowiedzialności względem społeczeństwa i harmonijnie łączą ustawiczne pogłębianie wiedzy z godną postawą, promującą cnoty etyczne i obywatelskie.
4. Badania naukowe podejmowane na Uniwersytecie Rzeszowskim mają na celu poszerzanie stanu wiedzy, nie powinny służyć wyłącznie doraźnym celom osobistym lub komercyjnym.
5. Naukowcy w badaniach i postępowaniu zachowują niezależność od zewnętrznych wpływów i form nacisku ze strony instytucji, osób fizycznych zlecających im badania lub ekspertyzy oraz środowisk politycznych, ideologicznych i gospodarczych.
6. Postępowanie i badania naukowe oraz twórczość artystyczną cechuje: rzetelność, wiarygodność, krytycyzm, skrupulatność, pieczołowitość oraz przejrzystość w przedstawianiu wyników badań.
7. Szczególną odpowiedzialność naukowcy zachowują wobec obiektów badań, zwłaszcza gdy są nimi żywe istoty – przestrzegają obowiązujące prawo, szanują ludzką godność, chronią zwierzęta, rośliny oraz środowisko naturalne.
8. Naukowcy przestrzegają i bronią tradycyjnych swobód akademickich: wolności badań naukowych, swobody wypowiedzi, wolności nauczania i autonomii Uczelni.

9. Sprawiedliwie i rzetelnie oceniają oraz opiniują pracę i dorobek innych badaczy, uczciwie wskazują źródła, honorują i uznają udział w osiągnięciach naukowych.
10. Stale doskonalą swoje kompetencje i jakość nauczania, dbają o to, by treść zajęć dydaktycznych odpowiadała aktualnemu stanowi wiedzy.
11. Są życzliwymi nauczycielami, opiekunami i wychowawcami studentów i młodych adeptów nauki, respektują ich prawo do swobodnego wyrażania opinii, oceniają rzetelnie i sprawiedliwie, w oparciu o przejrzyste, jednolite kryteria, a także starają się im wpoić obowiązujące standardy i normy etyczne.
12. Za zachowania sprzeczne z dobrymi praktykami pracy naukowej i twórczości artystycznej należy uznać wszelkie formy prześladowania, dyskryminacji i mobbingu współpracowników, doktorantów lub studentów, jak również protekcjonizm przy zatrudnianiu nowych pracowników oraz nieujawnianie konfliktu interesów.

Przewodniczący Senatu
Uniwersytetu Rzeszowskiego
Rektor

prof. dr hab. Sylwester Czopek

ZAŁĄCZNIK
DO KODEKSU ETYKI NAUCZYCIELI AKADEMICKICH
UNIwersytetu Rzeszowskiego

DOBRE PRAKTYKI BADAWCZE

1. Analiza ryzyka i skutków przed podjęciem działań badawczych.
2. Dołożenie należytej staranności w realizacji badań.
3. Zachowanie poufności danych i wyników zgodnie z obowiązującymi regulacjami prawnymi.
4. Gospodarność w zakresie wykorzystywania środków.
5. Dbłość o bezpieczeństwo pracowników.
6. Staranność przy archiwizacji i dokumentacji wyników badań oraz dbłość o ich zabezpieczenie zgodnie z przyjętymi regulacjami.
7. Pozyskanie zgody odpowiedniej komisji w przypadku realizacji badań wymagających takich regulacji.
8. Zachowanie autonomii, bezstronności oraz pełnej transparentności w przypadku współpracy ze sponsorami badań z zachowaniem szczegółowych zapisów umów o współpracy.
9. Dbłość o wiarygodność nauki w sferze publicznej oparta o własne kompetencje.

DOBRE PRAKTYKI AUTORSKIE

1. Rzetelność, przejrzystość, dokładność i sprawdzalność rezultatów badań.
2. Autorstwo oparte o rzeczywisty udział w badaniach.
3. Wskazanie źródeł finansowania badań.
4. Brak tolerancji i akceptacji dla plagiatów, autoplgiatów, nieautoryzowanego wykorzystania źródeł, wyników czy opracowań.

DEFINICJA AUTORA I WKŁADU AUTORSKIEGO

Przyznanie autorstwa wiąże się z odpowiedzialnością naukową, społeczną i może prowadzić do implikacji finansowych oraz prawnych. Autorstwo trzeba traktować jako całkowitą odpowiedzialność za opublikowaną pracę naukową lub stworzone dzieło sztuki (literackie, muzyczne, plastyczne, filmowe, teatralne, itp.).

W celu ułatwienia jednoznacznego rozpoznania, która z osób posiadających wkład w powstawanie pracy powinna być autorem, a która nie, należy posługiwać się określonymi kryteriami, które przedstawiono poniżej. Osoby wnoszące wkład w powstanie pracy powinny rozumieć, z jakimi obowiązkami i odpowiedzialnością wiąże się taki stan rzeczy.

1. Za autora utworu naukowego lub dzieła sztuki można uznać osobę, która wniosła oryginalny wkład twórczy i jej działalność doprowadziła do powstania postrzeganej dla osób trzecich i zdatnej do wykorzystania całości, jaką jest praca naukowa lub dzieło sztuki.
2. Uznanie danej osoby za autora wymaga w pierwszej kolejności wykazania faktu powstania obiektu spełniającego przesłanki pracy naukowej bądź dzieła sztuki, z drugiej zaś strony – ustalenia istnienia związku przyczynowego pomiędzy działalnością tej osoby a powstaniem pracy naukowej/dzieła sztuki, mając na uwadze tylko te aspekty działalności, którym można przypisać znamiona wkładu twórczego i indywidualnego.
3. Autorem dzieła sztuki jest zatem osoba, która wyraziła w ramach pewnej całości nieistniejące uprzednio elementy twórcze, np. kształt i układ dzieła malarskiego lub muzycznego.
4. Za twórcę artykułu lub monografii naukowej należy uznać osobę, która dokonała wyboru składników i uporządkowała je w całość, przeprowadziła badania i analizy według swojej koncepcji, przy założeniu istnienia możliwości dokonania wyboru innych składników lub uporządkowania ich inaczej w warunkach niezdeterminowania wyboru czynnikami niezależnymi od tej osoby.
5. Przymiot autora i współautora można przypisać jedynie osobie będącej źródłem elementów o twórczym charakterze. O tym, że działalność kreacyjna danej osoby doprowadziła do powstania pracy naukowej lub dzieła sztuki można mówić wówczas, gdy osoba ta wniosła istotny element w powstanie całości oraz gdy ten składnik bez

całości, jak i całość bez tej części nie mają samodzielnego przymiotu pracy naukowej lub dzieła sztuki.

6. W przypadku prac wieloautorskich w celu uniknięcia konfliktów wynikających z uzurpowania praw do pracy czy też jakiegokolwiek konfliktu interesu zadaniem autorów jest rzetelne określenie ich wkładu w powstanie pracy.
7. Autorem korespondującym jest zawsze ta osoba, która bierze główną odpowiedzialność za prezentowaną pracę oraz kontaktuje się z wydawnictwem w sprawach dotyczących każdego aspektu związanego z publikacją wyniku. Dostarcza wszystkich niezbędnych pozwoleń, zgód, dopuszczeń i odpowiada za kompletności dokumentacji. Część tych obowiązków może być scedowana na innych współautorów.
8. Autor korespondujący powinien być dostępny w całym procesie związanym z publikacją pracy, jak również po jej opublikowaniu, szczególnie w zakresie odpowiedzi na krytykę. W uzasadnionych przypadkach powinien udostępnić dane związane z publikacją oraz przedstawić, jeśli to wymagane, informacje dodatkowe. Zaleca się, aby autor korespondujący w przypadku pojawienia się pytań związanych z pracą rozsyłał całą korespondencję z tym związaną do wszystkich jej współautorów.

DOBRE PRAKTYKI RECENZENCKIE I OPINIOWANIE

1. Rezygnacja z wykonania recenzji lub opinii wykraczających poza własne kompetencje.
2. Rezygnacja z wykonania recenzji lub opinii w przypadku konfliktu interesu (między innymi powiązań pozazawodowych z członkami komisji i paneli przyznających środki, związków finansowych, własnościowych i menedżerskich z firmami zamawiającymi usługi i badania naukowe).
3. Rzetelność, dokładność, obiektywizm, uczciwość oraz poufność w sporządzaniu recenzji i opinii.

NIERZETELNOŚĆ W BADANIACH NAUKOWYCH I TWÓRCZOŚCI ARTYSTYCZNEJ

1. W badaniach naukowych i twórczości artystycznej oraz w upowszechnianiu ich wyników nauczyciel akademicki kieruje się zasadami uczciwości, szanuje normy związane z prawem autorskim i własnością intelektualną. Przeciwwstawia się wszelkim próbom

fałszowania oraz fabrykowania wyników badań naukowych i twórczości artystycznej, a także przywłaszczania cudzych dokonań.

2. Do najważniejszych zachowań sprzecznych z zasadami etyki naukowca należy fabrykowanie i fałszowanie wyników badań oraz popełnianie plagiatów, a także sporządzenie nierzetelnych recenzji.
3. Przez fabrykowanie wyników badań rozumie się ich wymyślanie oraz przedstawianie jako prawdziwych. Niedopuszczalne jest pozorowanie eksperymentów, obserwacji lub modyfikowanie danych w sposób zgodny z predykcją hipotezy badawczej.
4. Fałszowanie wyników badań sprowadza się do zmieniania lub pomijania niewygodnych danych. Są to także wszelkie nadużycia metodologiczne polegające na manipulowaniu danymi oraz hipotezą badawczą, a przy opracowaniu publikacji naukowej brak przedstawienia sumiennej dyskusji dotyczącej wyników.
5. Popełnianie plagiatów polega na przywłaszczeniu cudzych poglądów, wyników badań lub pojęć bez prawidłowego podania źródła, jak również świadome pomijanie cytowania cudzych lub własnych prac. Dopuszcza się plagiatu ten, kto przywłaszcza sobie cudze dzieło lub jego fragment, bez względu na jego wielkość, poprzez całkowite pominięcie informacji o źródle bądź podanie jej w formie niepozwalającej na zidentyfikowanie zapożyczonych elementów. Takie zachowania stanowią naruszenie praw własności intelektualnej.
6. Za zachowanie sprzeczne z zasadami etyki pracownika naukowego uznaje się sporządzanie nierzetelnych recenzji rozpraw doktorskich, habilitacyjnych, wniosków o tytuły profesorskie i wszelkich wniosków o zatrudnienie w instytucjach naukowych, ocen okresowych podwładnych, a także recenzji projektów badawczych. Naruszeniem zasad rzetelności naukowej jest również uchylanie się od wyrażenia opinii lub jej odmowa, w przypadku gdy ocena, zdaniem opiniującego, powinna być negatywna.
7. Nieakceptowalnym zachowaniem w badaniach naukowych jest wykorzystywanie wkładu innych osób (współpracowników, doktorantów, studentów) bez późniejszego zaznaczenia ich współudziału w publikacji oraz zezwolenie na współautorstwo osób, które nie uczestniczyły w powstaniu pracy.
8. Do niewłaściwych zachowań zalicza się niepoprawne wykorzystanie funduszy na badania naukowe. Obowiązkiem etycznym spoczywającym na wszystkich uczestnikach procedur grantowych (badaczach składających wnioski, recenzentach oraz ekspertach) jest

rzetelne, uczciwe, kompetentne i sprawiedliwe ocenianie składanych wniosków, a także sumienny nadzór nad wykonywaniem umów grantowych oraz rozliczaniem zakończonych projektów.

ZASADY POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYKRYCIA NIERZETELNOŚCI

1. Nauczyciel akademicki podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za postępowanie uchybiające obowiązkom lub godności zawodu. W szczególności podlega odpowiedzialności dyscyplinarnej za popełnienie czynów niezgodnych z prawem i etyką zawodową.
2. Wszystkie zarzuty o nie rzetelność w prowadzeniu badań naukowych i artystycznych należy niezwłocznie i należyście wyjaśnić. W sytuacji potwierdzenia ich zasadności wszelkie fakty i okoliczności im towarzyszące powinny zostać dogłębnie zbadane przez odpowiedzialne osoby wskazane w Statucie Uniwersytetu Rzeszowskiego dla podjęcia odpowiednich działań naprawczych oraz dyscyplinarnych.
3. Naruszenia zasad etyki popełnione przez studentów powinny zostać bezzwłocznie skorygowane przez opiekunów naukowych, Dziekanów lub Prorektora ds. Studenckich i Kształcenia.
4. Tryb postępowania w sprawach o nie rzetelność w prowadzeniu badań naukowych szczegółowo określa ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce oraz regulamin zatwierdzony przez Rektora Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Przewodniczący Senatu
Uniwersytetu Rzeszowskiego
Rektor

prof. dr hab. Sylwester Czopek